

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1939-40

OPERA

4

W. A. MOZART:

FIGAROVA SVATBA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1939/40 ŠTEV. 4

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

W. A. MOZART:

FIGAROVA SVATBA

PREMIERA 9. NOVEMBRA 1939

»Figarova svatba ali Veseli dan« je drugi del in nadaljevanje šest let starejšega Beaumarchaisovega »Seviljskega brivca«. »Brivec« je bil prvič uprizorjen l. 1775 (kot Rossinijeva opera pa 5. II. 1816. leta v Rimu), »Figaro« sam pa 1781. (kot Mozartova opera 1. V. 1786. na Dunaju).

V obeh srečamo glavnega junaka Figara (najbrž iz španskega Picaro = navihaneč, pavliha), zdravnika iz Sevilje doktorja Bartola, učitelja glasbe Don Basilija, Marcelino, grofa Almavivo in Rozino, kasnejšo grofico. V »Seviljskem brivcu« je Figaro tip tiste vrste premetenega in navihanega služabnika, ki v starih italijanskih komedijah navadno rešuje svojega gospodarja iz vseh neprilik in zagat. V Mozartovi operi pa je glavni junak bistveno drugačen. Postal je protiigralec svojega gospodarja grofa Almavive. V rokah ima skoraj vse niti zapletene igre, kuje spletke in razvzlava voze, od njega izvirajo vse pobude in on je osišče, okrog katerega se sukajo vsi dogodki.

Blaumarchaisove komedije so zbujale sprva mnogo političnega in moralnega pohujšanja. Da je v fevdalnih časih, nekaj let pred francosko revolucijo, prišel na oder junak iz nizkih ljudskih plasti,

navaden brivec in sluga, ki je s svojo bistroumnostjo nadmodril celo grofa, je poleg ostalih političnih tendenc vzbudila pozornost in hkratu zgražanje višjih slojev. V nič manjšo spotiko ni bil osrednji problem dejanja, ki je obvaroval »jus primae noctis«, pravico prve noči, staroveški običaj, ki se je obravnaval ponekod skoraj do francoske revolucije. Idejo za predelavo tega uspešnega in učinkovitega odrskega dela v operni libreto je dal sam Mozart. Na Dunaju je bila takrat odlična italijanska operna družina in Mozarta je zamikalo napisati zanj kako delo. Dolgo je iskal primeren libreto. Prečital je mnogo tekstov, toda noben mu ni bil po volji. Iskal je »v celoti res komičen libreto, po možnosti z dvema enako dobrima ženskima vlogama — ena od teh naj bi bila seria (resna), druga pa mezzo carattere (polresna); tretja bi lahko bila popolnoma buffa, kakor tudi vse moške vloge, če bi bilo to potrebno.« Tako je Mozart pisal l. 1783. svojemu očetu, tri leta pozneje se je njegova želja popolnoma izpolnila. Pri italijanski operi na Dunaju je bil takrat gledališki pesnik in libretist Lorenzo da Ponte in ž njim se je Mozart domenil. Libreto se v glavnem drži izvirnika, vendar je L. da Ponte iz njega črtal vse, kar bi bilo v spodtiko cenzuri na Dunaju, kjer je bila Beaumarchaisova »Figarova svatba« prepovedana. Opero sta libretist in skladatelj spisala in skomponirala v šestih tednih. Ovire radi cenzurne prepovedi so bile odstranjene z osebno intervencijo pri Jožefu II., ki je bil velik ljubitelj umetnosti in je visoko cenil Mozartovo glasbo. Prvotna oblika Beaumarchaisovega dela je bila nedolžna spletkarska igra, ki jo je šele kasneje predelal in razširil v politično komedijo. Lorenzo da Ponte je za libreto vzel prvotno obliko in je na splošno ohranil izvirno gradnjo, v kateri je izvršil znatne spremembe le, kadar je to zahtevala uglasbitev, n. pr. pri finalih. Pri teh je mojstrsko združil več Beaumarchaisovih scen, da je Mozartu pripravil ogrodje za velike ansamble. V »Figaru« je posebno znamenit finale drugega dejanja, ki ni samo med Mozartovimi deli, temveč v vsej operni literaturi največja arhitektonska mojstrovina glasbeno-dramatske tvorbe. Zgrajen je iz štirih scen, ki druga ob drugi stopnjujejo z nastopi novih oseb ter so prepolne napetih situacij in ostrih kontrastov. Enakovreden drugemu je tudi finale četrtega

dejanja, zaključek opere. »Figaro« je prepoln plemenitih melodičnik domislekov, ki se v nedosegljivi lepoti vrstijo v mnogih arijah, kantilenah in duetih. Figarova arija iz prvega dejanja »Marsičesa

Wolfgang Amadeus Mozart

boš zdaj tam pogrešal...« je bila zelo popularna že v Mozartovem času. Mozart jo citira v »Don Juanu« in jo uporablja za godbo pri obedu v zadnjem dejanju. Kerubinova arija v prvem dejanju

»Sam ne vem kaj godi se z mano...«, arija Suzane v vrtni sceni
»Ah pridi, dragi, moja sladka sreča!« ter globoko občutena Kanti-
lena, ki jo poje grofica v začetku drugega dejanja »Bog ljubezni,
v prošnji vdani sklanjam glavo pred tabo zdaj«, so biseri Mo-
zartove umetnosti. Zelo znana in kot samostojna orkestrska sklad-
ba, mnogokrat izvajana, je uvertura »Figarove svatbe«. V besnem
tempu drvi sproščeno mimo nas, kakor vse dejanje te klasične
veseloigre, ki je še danes vzor komične opere in sinteza Mozartovega
glasbenega stvariteljstva. M. Br.

*

Wolfgang Amadeus Mozart se je rodil 27. januarja 1756. v
Salzburgu. Njegov oče, Leopold Mozart, je bil nadškofijski vice-
kapelnik in prvi učitelj svojemu sinu, ki je že v najzgodnejši mla-
dosti kazal izreden glasbeni talent. Kot čudežni otrok je z velikim
uspehom nastopal na Dunaju, v Parizu, v Londonu, po povratku
v domovino pa je v Salzburgu temeljito nadaljeval glasbene nauke.
Bil je občudovan povsod, kamor je prišel in deležen mnogih časti
in odlikovanj. Prvo opero »La finta semplice« je zložil na cesarjevo
željo že kot 11 leten deček. Tri leta pozneje je zložil opero »Mi-
tridate«, ki so jo v Milanu dvajsetkrat izvajali z velikim uspehom.
Leta 1781. se je Mozart stalno naselil na Dunaju, kjer se je skromno
preživljal; šele leta 1789. je bil imenovan za cesarskega komornega
skladatelja z 800 gld. letne plače. Ko je l. 1790. obiskal Berlin, ga
je hotel kralj Friedrich Wilhelm III. imenovati za svojega kapel-
nika z letno plačo 3000 tolarjev, a Mozart je to ugodno ponudbo
odklonil in se vrnil v domovino.. Umrl je 36 let star, 5. decembra
1791. leta in še do danes niso mogli dognati pravega vzroka njegove
prezgodnje smrti. Pokopali so ga v nekem skupnem grobu na du-
najskem pokopališču, tako da nihče ne ve za Mozartovo zadnje
bivališče.

*

Libretist Lorenzo da Ponte se je prvotno imenoval Emanuele
Conegliano. Rojen je bil 10. marca 1749. v Benetkah. Ko je bil star
15 let, je vsa družina prestopila iz židovske vere v katoliško in po
takratnem običaju prevzela ime krstnega botra, škofa Lorenza

da Ponte iz Cenede. Komaj 22 let star je Lorenzo postal profesor dialektike v Benetkah, a moral radi političnega udejstvovanja zapustiti to mesto in zbežati v tujino. Po burnem življenju je prišel na Dunaj, kjer je bil na priporočilo Salierija imenovan pri italijanski operi za gledališkega pesnika. Tu se je Mozart z njim seznanil in od njega dobil tri odlične librete v italijanščini, in sicer za »Figarovo svatbo«, »Don Juana« in »Cosi fan tutte«.

Ko je umrl cesar Leopold II. se je da Ponte preselil v London, od tu pa zaradi velikih dolgov pobegnili v New York, kjer je 17. avgusta 1838. umrl.

Vsebina

1. dejanje:

Figaro in njegova zaročenka Suzana se pripravljata, da še danes stopita pred oltar. Figaro meri sobo, bo li dovolj prostorna za poročno postelj, kajti njegov grof in gospodar mu jo je določil za stanovanje, da bi bila njegova nevesta, ki jo že nekaj časa zalezuje, vedno v bližini. Figaru je potrebna skrajna opreznost. Suzana mu pove, da pri njej mešetari za grofa učitelj glasbe, don Basilio. Suzana gre, Figaro pa o vsej zadevi še nekaj časa premišljuje in kuje razne načrte, nakar tudi sam odide. Zdravnik doktor Bartolo in ključarka gradu, njegova stara gospodinja Marcellina, vstopita, da bi uveljavila pogodbo, s katero se je Figaro zavezal vzeti jo za ženo, če bi ji ne mogel vrniti izposojene visoke vsote denarja. Marcellina trdno upa, da bo Figaro prej ali slej postal njen soprog, ker ve, da je v njegovo zaročenko zaljubljen sam grof in bo že zato podprl ugovor zoper Figarovo poroko s Suzano. Tudi Bartolu je mnogo na tem, da bi se iznebil Marcelline in jo obesil Figaru na vrat, že iz maščevanja, ker mu je svojčas odvedel varovanko Rozino, današnjo grofico. Bartolo odide. Suzana vstopi in se sreča z Marcellino. Po kratkem prerekanju se Marcellina odstrani. Sedaj pride paž Kerubin in potoži Suzani, da ga je prejšnji večer zalotil grof pri vrtnarjevi hčerki Barbari, ter ga zato odpustil. Če se grofica ne bo zavzela zanj, bo moral odtod. Medtem se od zunaj zaslišijo

koraki. Kerubin se brž skrije in tako sliši, kako grof dvori Suzani in jo zalezuje. Za danes zvečer jo vabi na sestanek na vrtu. Zunaj se sliši Basilijev glas. Grof se naglo skrije. Suzana pa pokrije Kerubina z dominom, da bi grof ne opazil. Basilio vstopi, vpraša po grofu, nato pa ji začne zopet prigovarjati in pripovedovati o grofovi veliki naklonjenosti, pa tudi o Kerubinovem ljubimkanju z grofico. Teda vstopi grof iz svojega skrivališča in zahteva takojšnjega pojasnila. V svoje veliko začudenje odkrije še Kerubina v skrivališču in zahteva od njega pojasnitve, kako je prišel sem. Suzana vse razloži, toda grofu ni vseeno, da je bil paž priča, kar se je zgodilo med Suzano in njim. Zaslíševanje prekinejo kmetje in kmetice, ki jih je privedel Figaro, da bi se grofu zahvalili za ukinitev »pravice prve noči«, ki nikakor ni v skladu z resnično ljubeznijo. Prva bosta deležna te dobre te Figaro in Suzana. Navzoči veselo vzklikajo grofu, nato kmetje odidejo. Pažu je oproščeno, da bi se pa iznebil tekmeca, mu grof podeli častniški čin v svojem regimentu, a pod pogojem, da takoj odide. Figaro mu čestita in mu dá nekaj dobrih nasvetov.

II. dejanje:

Grofica v svoji sobi prosi Boga, da bi ji vrnil moževo srce. S Figarom in Suzano se domeni o načrtu, da bi spravil v zadrego grofa in ga tako prisilili k popustljivosti zaradi ženitnega dovoljenja Figarovega in Suzaninega. Figarov načrt se začneja s pismom, ki ga je po Basiliju poslal grofu in v katerem je sporočilo, da ima baje grofica sestanek na vrtu s svojim ljubimcem. Tudi Suzana mora sodelovati v tej igri; Figaro ji naroči, naj pove grofu, da ga bo zvečer pričakovala na vrtu, namesto nje pa bodo poslali tja v žensko preoblečenega Kerubina. Ko Figaro odide, vstopi Kerubin. Baš ko mu Suzana hoče pomeriti obleko, potrka grof. Kerubin zbeži v grofičin kabinet, Suzana pa se skrije za zaveso. Grofica odklene, grof vstopi. Iz sobe se zasliši ropot, Kerubin je prekucnil stol. Radi pisma še bolj ljubosumen kot sicer, zahteva grof, da mu grofica odklene vrata, kjer je skrit Kerubin. Ker se grofica brani, gre grof po orodje, da bi jih s silo odprl. S seboj vzame grofico, da ne bi medtem izpustila dozdevnega ljubimca. Kerubin izkoristi priložnost, skoči skozi okno na vrt, Suzana pa se skrije v kabinet na njegovo mesto. Ko se grof

in grofica vrneta, mu ona prizna, da je v sobi skrit Kerubin. Grof naglo odpre vrata, a na veliko presenečenje obeh stopi iz sobe — Suzana in ne Kerubin. Grofica je v strahu, da bo sedaj prišlo vse na dan, Suzana pa ji šepne, da je Kerubin ušel skozi okno. Grofovo sumničenje je bilo brez podlage, zato se grofici opraviči. Ko se zakonca pobotata, izve grof, da mu je pisemce poslal Figaro, ki kot nalašč tedaj vstopi, da bi Suzano in gospodo odvedel k predporočnem slavlju. Ko prosi grofa za dovoljenje, vstopi nekoliko vinjeni vrtnar Antonio in sporoči, da je nekdo skočil skozi okno na vrt in razbil nekaj cvetličnih lončkov. Grofica in Suzana sta v največji zadregi, grof je zelo razburjen, Figaro pa — priseben kakor vselej — reši situacijo na ta način, da vzame vso krivdo nase. Grof ga še ostro okara in zasliši radi pisma in vse kaže, da bo ves spor kmalu poravnán, ko nastane nova neprilika. Marcellina, Bartolo in Basilio vstopijo z zahtevo, da se uveljavi pravica in poročna obljuba. Grofu pride to prav, kajti zopet se mu mudi prilika in izgovor, da odbije dovoljenje za poroko.

III. dejanje:

Slavnostna dvorana. Grof ravnokar premišljuje o vsem, kar se je zgodilo, ko vstopi Suzana z naročilom od grofice, naj ji prinese dišavno stekleničico. S Figarom je skovala načrt: grofu bo hlinila zaljubljenost in ga pripravila, da jo povabi na sestanek. Grof je očaran, a kljub temu sluti, da mu nastavljajo mreže. K grofu pridejo sodnik Don Curzio, Marcellina in Bartolo. Sodnik razsodi, da mora Figaro poravnati svoj dolg, sicer pa naj se poroči z Marcellino. Figaro se brani z izgovorom, da je plemenitaš in da se brez privoljenja roditeljev ne sme poročiti. Sodnik zahteva dokumente. Figaro pokaže znamenje na roki. Izkaže se, da je Figaro Marcellinin in Bartolov sin. Komaj se presrečni starši objemajo z izgubljenim sinom, prihiti Suzana z odkupnino ter zaloti svojega Figara v Marcellinem objemu. Figaro ji hoče vse razložiti, a razkačena Suzana mu prisoli zaušnico. Končno ji Marcellina vse pove in vsi štirje presrečni odidejo, za njimi pa tudi grof in sodnik. Po kratki vmesni sceni med Kerubinom in njegovo izvoljenko Barbaro pride grofica. Ko pride Suzana, ji grofica narekuje pismo grofu za sestanek.

Pismo zapne z iglo, namesto da bi ga zapečatila. Med naslednjo predporočno ceremonijo mu ga Suzana naskrivaj stisne v roko. Figaro je opazil, da je Suzana izročila grofu neko pisemce in zopet ga prevzame ljubosumje.

IV. dejanje:

Barbara je vsa v skrbeh, ker je izgubila iglo, ki jo je grof poslal nazaj Suzani. Marcellina in Figaro srečata Barbaro, ki jima potoži svojo zadrego. Na ta način je Figaro izvedel vse in sedaj domneva, da ga Suzana v resnici vara z grofom. Figaro izroči Barbki drugo iglo, nato odide ves besen; Marcellina ga zaman skuša potolažiti.

Grajski vrt ponoči. Tu se znajdejo Barbara, Figaro, Bartolo, Basilio in nekaj najetih delavcev. Don Bartolo ves začuden vprašuje, čemu vse te priprave, Figaro pa mu odgovori, da je vse to za slavnost grofu na čast. Vse odslovi z naročilom, da počakajo v bližini. Figaro je ljubosumen in silno ogorčen, ker misli, da mu je Suzana nezvesta. Skrije se v ozadje, odkoder hoče opazovati. Grofica pride preoblečena v Suzano, Kerubin se ji približa in jo hoče, misleč da je Suzana, poljubiti. V tem ga zasači grof in mu nameri zaušnico, a jo ujame namesto Kerubina Figaro, ki pravkar iz radovednosti pristopi. Sedaj pa se približa še Suzana, preoblečena v grofico. Razočarani Figaro ji začne dvoriti, da bi se svoji nezvesti maščeval. Dozdevna grofica se razkrije in nezvestega Figara oklofuta. Kmalu pa se pobotata in dogovorno nadaljujeta komedijo, da bi osramotila grofa. Grof sliši Figarovo dvorjenje dozdevni grofici, priklič v jezi in zaradi ljubosumnosti ljudi za priče nezvestobi svoje žene. toda na veliko presenečenje in začudenje vseh Figaro ni dvoril grofici, temveč svoji Suzani. Sedaj nastopi še grofica in grof stoji pred njo osramočen. Prosimi mora odpušcanja, Figaro pa dobi dovoljenje za poroko s Suzano, ne da bi mu bilo treba odstopiti pravico prve noči. Figaro je zmagal in vsem zasije zopet brezskrbna sreča.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LEKARNA
Mr. A. USTAR
LJUBLJANA
nasproti glavne pošte

Oddajajo se zdravila na recepte vseh bolniških blagajn. — Priporoča malinovec pristen, naraven v vseh množinah. — Orig. norveško ribje olje, sveže, naj-finejše vedno v zalogi. — Naročila točno po pouzetju!

Klavirje, gosli, čela, saksofone, trompete, klarinete, Hohner harmonike in vse glasbične potrebščine od šolskih do prvovrstnih izdelkov kupite najceneje pri

WARBINEK
MIKLOŠIČEVA 4

Garantirano mojstrsko popravilo in
izboljšanje glasu pri vseh glasbilih

A. JANEŽIČ

Galanterijske in modne potrebščine

*Šolske, pisarniške in knjigoveške potreb-
ščine na debelo in na drobno*

LJUBLJANA
FLORJANSKA ULICA 12 — 14

*Knjigoveznica, industrija šolskih zvezkov
in poslovnih knjig*

W. A. Mozart:

Figarova svatba

KOMIČNA OPERA V ŠTIRIH DEJANJIH, NAPISAL LORENZO DA PONTE, PREVEDEL DR. I. ŠORLI.

DIRIGENT: DR. D. ŠVARA

REŽISER: C. DEBEVEC

Grof Almaviva	V. Janko
Rozina, njegova soproga	K. Vidaličeva
Suzana, njena sobarica	I. Ribičeva
Figaro, grofov sluga	J. Betetto k. g.
Kerubin, paž	V. Heybalova
Marcelina	M. Kogejeva
Bazilio	St. Marčec
Don Curzio, sodnik	A. Sladoljev
Bartolo	D. Zupan
Antonio, vrtnar	A. Orel
Barbka, njegova hči	M. Polajnarjeva

SCENOGRAF L. E. FRANZ.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec ob 23.

Parter:	Sedeži I. vrste	Din 36'—
	" II.-III. vrste	34'—
	" IV.-VI. "	30'—
	" VII.-IX. "	26'—
	" X XI. "	22'—
	" XII. "	18'—
Lože:	Lože v parterju	110'—
	" I. reda 1-5	110'—
	" 6-9	130'—

Dodatni ložni sedeži	parterju I. redu	Din 20'—
	" II. "	22'—
Balkon:	I. vrsta	22'—
	II. "	18'—
	III. "	14'—
	I. " stranski balkon	16'—
	II. "	8'—

Galerija:	Sedeži I. vrste	Din 12'—
	" II. "	10'—
	" III. "	10'—
	" IV. "	8'—
	" V. "	8'—
	Galerijsko stojišče	2'—
	Dijaško	5'—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Telef. 4611.
Predpisana taksa za penzijni fond je vračunana v cenah.

OB
LEPI
GLASBI,
SLADKE
BON-
BONE!

Bon-Bon

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 30

Izbira keksov, bonbonov, čokolade, desertov in likerjev

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 16

Š U M I

ČOKOLADA, BONBONI, FINO PECIVO,
BONBONIERE, LIKERJI, I. T. D. I. T. D.
VEDNO SVEŽE BLAGO - TOVARNIŠKA ZALOGA

GRADIŠČE ŠTEV. 7 - 9
POLEG DRAME